

KAHDEN KIRJEEN JOHDOSTA

„Proletarin” tässä numerossa julkaisemme ensinnäkin työläisotzovistin⁹³ kirjeen, joka on julkaistu „Rabotsheje Znamjan” 5. n:ossa ja varustettu huomautuksella, että toimitus ei hyväksy näitä katsomuksia, vaan pitää kirjettä väittelyluontoisena kirjoituksena; toiseksi pietarilaisen työläisen Mihail Tomskin kirjeen, joka on juuri äsken lähetetty lehdellemme. Julkaisemme nämä molemmat kirjeet täydellisinä. Tiedämme hyvin, että voi löytyä ilkimielisiä arvostelijoita, jotka saattavat ottaa jommastakummasta kirjeestä erillisiä kohtia tai lauseita ja tulkita niitä pitkin tai poikin, tehdä niistä päätelmiä, jotka ovat kaukana tarkoituseristä, joita kummallakin kirjoittajalla on ollut kirjoittaessaan kiireessä ja mitä vaikeimmissa konspiratiivisissa oloissa. Mutta sellaisiin arvostelijoihin ei kannata kiinnittää huomiota. Se, ketä kiinnostaa vakavasti työväenliikkeen tila ja sosialidemokratian asema Venäjällä nykyään, on varmaan samaa mieltä kuin mekin siitä, että molemmat kirjeet ovat erittäin paljon puhuvia tietosten työläistemme keskuudessa ilmenevien *kahden virtauksen* kuvaamiseksi. Nämä kaksi virtausta ilmenevät joka askelella kaikkien Pietarin ja Moskovan sosialidemokraattisten järjestöjen elämässä. Ja koska kolmannella virtauksella, menshevismin virtauksella, joka suoraan ja avoimesti tahi salassa ja konstaillen pyrkii hautaamaan puolueen, ei ole juuri lainkaan edustusta paikallisjärjestöjen sisällä, niin voimme sanoa, että näiden kahden mainitun tendenssin yhteentörmäys on puolueemme *päivänpolttavia kysymyksiä*. Sen tähden pitääkin pysähtyä tarkastelemaan mitä yksityiskohtaisimmin „kahta kirjettä”.

Molemmat kirjoittajat tunnustavat, että puolueemme potee paitsi organisatorista myös aatteellis-poliittista kriisiä. Se on tosiasia, jota olisi typerää salata. On tehtävä itselleen selväksi sen syyt sekä ne keinot, joilla sitä vastaan voidaan taistella.

Aloitamme pietarilaisesta. Koko hänen kirjeestään näkyy selvästi, että hänen mielestään kriisin syyt ovat kahdenlaisia. Toisaalta, työläisten omasta joukosta nousseiden sosialidemokraattisten johtajien puute on aiheuttanut sen, että miltei täydellinen intelligenttien pako puolueesta merkitsi monin paikoin järjestön hajoamista, sitä, ettei osattu koota ja liittää lujasti yhteen rivejä, jotka olivat harventuneet raskaiden vainojen, apatian ja joukkojen väsymyksen seurauksena. Toisaalta, propagandaa ja agitaatiota harjoitettaessa meillä on kirjoittajan mielestä suunnattomasti yliarvioitu „nykyhetkeä”, t.s. huomio on keskitetty ajankohtaisen vallankumouksellisen taktiikan kysymyksiin eikä sosialismin propagointiin, proletariaatin sosialidemokraattisen tietoisuuden syventämiseen. „Työläisistä tuli vallankumouksellisia, demokraatteja, mutta ei suinkaan sosialisteja”, ja yleisdemokraattisen, s.o. porvarillis-demokraattisen, liikkeen aallon laskiessa hyvin suuri määrä heistä erosi sosialidemokraattisen puolueen riveistä. Tämän käsityksensä yhteydessä pietarilainen kirjoittaja arvostelee jyrkästi „perusteetonta” tunnuksien „keksimistä” ja vaatii tekemään vakavampaa propagandatyötä.

Arvelemme, että kiistäessään yhtä äärimmäisyyttä vastaan kirjoittaja välillä lankeaa toiseen äärimmäisyyteen, mutta yleensä ja kokonaisuutena ottaen hän on ehdottomasti aivan oikealla kannalla. Ei voida sanoa, että oli „hairahdus” „tehdä suorastaan kampanjaa” nykyhetken kysymyksistä. Se on liioittelua. Se merkitsee, että *tämän hetken* olosuhteiden kannalta katsoen unohdetaan *eiliset* olosuhteet, ja kirjoittaja oikeastaan itse oikaisee kantaansa tunnustamalla, että „proletariaatin välittömien esiintymisten ajankohta on tietysti poikkeuslaatuinen kysymys”. Ottakaamme kaksi tällaista esiintymistä, jotka ovat mitä erilaisimpia ja joita erottaa toisistaan pitempi ajanjakso: Bulyginin Duuman boikotti vuoden 1905 syksyllä ja II Duuman vaalit vuoden 1907 alussa. Olisiko vähääkään elävä ja elinvoimainen proletaarinen puolue voinut olla sellaisena aikana *keskittämättä* päähuomiotaan

ja pääasiallisinta agitaatiotaan päivän tunnuksiin? Olisiko sosialidemokraattinen puolue, joka noina molempina ajan-kohtina vei mukanaan proletariaatin joukkoja, voinut olla keskittämättä sisäistä taistelua niiden tunnusten ympärille, mitkä määräävät joukkojen menettelyn juuri sillä hetkellä? Mennäänkö Bulyginin Duumaan vai ajetaanko se karille? valitaanko II Duumaan liitossa kadettien kanssa vaiko kadetteja vastaan? Heti kun kysymys asetetaan selvästi ja palautetaan mieleen tämän lähi-menneisyyden olosuhteet, on vastaus epäilemättä aivan selvä. Kiivas taistelu jonkin määrätyn tunnuksen puolesta ei silloin johtunut puolueen „hairahduksista”, ei, se johtui siitä, että oli objektiivinen pakko tehdä nopeasti ja yksimielisesti päätös oloissa, jolloin ei ollut aikaisemmin yksimieliseksi muodostunutta puoluetta, jolloin puolueessa oli olemassa kaksi taktiikkaa, kaksi aatteellista virtausta — pikkuporvarillis-opportunistinen ja proletaaris-vallankumouksellinen virtaus.

Eikä pidä myöskään kuvailla asiaa sellaiseksi, ettei siihen aikaan muka tehty riittävästi työtä sosialismin propagoimiseksi, marxilaisuuden tuntemuksen levittämiseksi suuriin joukkoihin. Se olisi väärin. Juuri tuon kauden aikana, vuosien 1905—1907 kuluessa, Venäjällä levitettiin niin suuri määrä vakavaa, teoreettista sosialidemokraattista kirjallisuutta — etupäässä käännöskirjallisuutta, — joka vielä *kantaa* hedelmää. Älkäämme olko vähäuskoisia, älkäämme tyrkyttäkö joukoille omaa persoonallista kärsimättömyytämme. *Sellainen* määrä teoreettista kirjallisuutta, joka meillä on näin lyhyessä ajassa levitetty koskemattomiin joukkoihin, jotka eivät ole juuri lainkaan tutustuneet sosialistisiin kirjasiin, ei tule heti sulatetuksi. Sosialidemokraattinen kirjanen ei ole mennyt hukkaan. *Se on kylvetty*. Se nousee oraalle. Ja se kantaa hedelmää — ehkä ei huomenna eikä ylihuomennakaan, vaan vähän myöhemmin, me emme voi muuttaa uuden kriisin objektiivisia kasvunehtoja, — mutta se on kantava hedelmää.

Silti kirjoittajan perusajatukseen sisältyy syvä totuus. Tämä totuus on se, että porvarillis-demokraattisessa vallankumouksessa on *kiertämätöntä* proletaaris-socialististen ja pikkuporvarillis-demokraattisten (sekä opportunistis-demokraattisten että vallankumouksellisdemokraattisten) ainesten ja tendenssien vissi yhteenpunoituminen.

Porvarillisen vallankumouksen ensimmäinen kamppailu kapitalistiseksi kehittyvässä „talonpoikaaisessa” maassa ei voinut käydä ilman, ettei vissien proletaaristen kerrosten objektiivinen sulautuminen visseihin pikkuporvarillisiin kerroksiin tullut näkyviin. Ja nyt meillä on käynnissä prosessi, jossa tapahtuu välttämätön rajankäynti, erittely, oikeiden proletaaris-sosialististen ainesten *uusi erottuminen*, niiden *puhdistuminen* sellaisista, jotka ovat „*lyöttyneet liikkeeseen*” (*Mittläufer*, kuten saksaksi sanotaan) toisaalta joko vain „jyrkän” tunnuksen vuoksi tai toisaalta käydäkseen yhdessä kadettien kanssa taistelua „täysivaltaisen Duman” puolesta.

Tämä rajankäynti on eri laajuudessa käynnissä sosialidemokratian molemmassa ryhmässä. Sillä sehän on tosiasia, että niin menshevikkien kuin bolshevikkienkin rivit ovat harventuneet! Älkäämme pelätkö tunnustaa sitä. Siitä ei voi tietysti olla pienintäkään epäilystä, että puolueen vasen siipi on välttynyt sellaiselta hajaannukselta ja demoralisoitumiselta kuin on havaittavissa puolueen oikeistosiiven riveissä. Eikä se ole sattuma: periaatteellinen löyhyyksi ei voinut olla edistämättä hajaannusta. Tapahtumat tulevat lopullisesti näyttämään *käytännössä*, missä ja miten on säilynyt eniten järjestöyhtenäisyyttä, proletaarista uskollisuutta, marxilaista johdonmukaisuutta. Tällaiset kiistat ratkaisee elämä eivätkä sanat, lupaukset tai vannomiset. Hajaannus ja hoipertelu ovat tosiasiana edessämme, ja tämä tosiasia vaatii selitystä. Eikä sille voi olla muuta selitystä kuin se, että *uusi rajankäynti* on välttämätön.

Valaiskaamme ajatustamme pienillä esimerkeillä: „vankila-asujaimiston” (niinkuin asianajajat sanovat) kokoonpanolla, s.o. sen väen kokoonpanolla, joka on poliittisista syistä vankiloissa, karkotettuna, pakkotöissä ja maanpaossa. Sillä tämä kokoonpanohan kuvastaa oikein eilispäivän todellisuutta. Eiköhän vain liene epäilyksetöntä, että se „poliitikkojen” joukko, mikä on kansoittanut niin etäiset kuin vähemmänkin etäiset paikat, on tätä nykyä kokoomukseltaan äärettömän kirjavaa niin poliittisten katsantokantojen ja mielialojensa kuin sekalaisuutensa ja epämääräisyytensäkin kannalta? Vallankumous nosti poliittiseen elämään niin syviä kansankerroksia, se toi hyvin usein pinnalle niin paljon satunnaista väkeä, niin paljon „hetken ritareita”, niin paljon ensikertalaisia, että hyvin monilta heistä puuttui

pakostakin eheätä maailmankatsomusta. Sitä ei voida muovata muutamassa kuukaudessa tulisen tuoksinan aikana,— ja vallankumouksemme ensi kaudella vallankumouksellisten toimihenkilöiden enemmistön „elinaika” kesti keskimäärin kai vain muutamia kuukausia. Sen vuoksi uusi rajankäynti vallankumouksen liikkeellenostamien uusien kerrostien, uusien ryhmien, uusien vallankumouksellisten keskuudessa on aivan kiertämätöntä. Ja tuota rajankäyntiä toimitetaan. Esimerkiksi se sosialidemokraattisen puolueen hautaaminen, jota koko joukko menshevikkejä harjoittaa, merkitsee itse asiassa sitä, että nämä kunnianarvoiset herrat *hautaavat omaa* sosialidemokraattisuuttaan. Meidän ei missään tapauksessa tarvitse pelätä tätä rajankäyntiä. Meidän on tervehdittävä ja autettava sitä. Nyhytelköt selkärangattomat ihmiset, jotka tulevat siellä ja täällä kirkumaan: taas taistelut! taaskin sisäisiä kahnauksia! taas polemiikkia! Me vastaamme: todella proletaarinen, vallankumouksellinen sosialidemokratia ei ole vielä koskaan eikä missään muodostunut ilman taistelua, jota on käyty yhä uudelleen. Ja meillä Venäjällä se on muodostumassa jopa nykyäänkin, tänä raskaana ajankohtana, ja *se on muodostuva*. Siitä on takeena niin koko Venäjän kapitalistinen kehitys, kansainvälisen sosialismin vaikutus meihin kuin myöskin vuosien 1905—1907 ensimmäisen kampanjan vallankumouksellinen tendenssi.

Tämän uuden rajankäynnin edut vaativat välttämättä tehostettua teoreettista työtä. „Nykyhetki” Venäjällä on juuri sellainen, etteivät yksien tai toisten henkilöiden mielialat, erinäisten ryhmien viehättyminen eivätkä edes ulkonaiset poliisikomennon olotkaan, joiden pakosta monet ovat joutuneet syrjäytymään pois „käytännön” toiminnasta,— vaan koko objektiivinen asiointi maassa pakottaa tekemään teoreettista työtä marxilaisuuden alalla, syventämään ja laajentamaan sitä. Silloin kun joukot sulattavat uutta ja ennen näkemättömän runsasta välittömän vallankumoustaistelun antamaa kokemusta, asettuu päivän tunnukseksi teoreettinen taistelu vallankumouksellisen maailmankatsomuksen, s.o. vallankumouksellisen marxilaisuuden puolesta. Sen tähden pietarilainen on tuhannesti oikeassa korostaessaan sitä, että on syvennettävä sosialistista propagandaa, kehiteltävä uusia kysymyksiä, edistettävä ja kehitettävä kaikkiin tavoin kerhoja, jotka valmentavat

itse työläisistä oikeita sosialidemokraatteja, sosialidemokraattisia joukkojen johtajia. Erittäin suuri merkitys tässä on puolueen *soluilla*,—joiden pelkkä mainitseminenkin aiheuttaa Danilla ja kumpp. kouristuskohtauksen,— ja intelligenttiopportunistien vihaamien „ammattivallankumouksellisten” kutsumuksena on täyttää jälleen uusi kiitollinen tehtävä.

Mutta tässäkin, puolustaessaan aivan oikeata ajatusta, Mihail Tomski lankeaa osittain toiseen äärimmäisyyteen. Niinpä hän esimerkiksi on väärässä jättäessään „vakavien kysymysten” luettelosta pois vallankumouksen kolmen vuoden kokemuksen huomioonottamisen, joukkojen välittömän taistelun antamien käytännöllisten opetusten huomioimisen, yhteenvetojen tekemisen vallankumouksellis-poliittisesta agitaatiosta y.m.s. Todennäköisesti tässä on kysymys vain tavallisesta laiminlyönnistä kirjoittajan esityksessä tahi erillisistä virheistä, jotka ovat johtuneet siitä, että työ on pitänyt tehdä kiireesti. Tämä huomioonottaminen, tämä yhteenvetojen tekeminen mahdollisimman laajojen työläispiirien edessä on paljon tärkeämpää kuin kysymys „paikallisista oikeuslaitoksista”, „paikallisesta itsehallinnosta” y.m.s. Stolypinin Venäjällä aikaansaatavista „reformista”, joista virkamiehet ja liberaalit niin mielellään lörpöttelevät. Tällaiset „reformit” muodostuvat mustasotnialaisen Duuman ja mustasotnialaisen itsevaltiuden oloissa kiertämättä ilveilyksi.

Sen sijaan Mihail Tomski on aivan oikeassa vastustaessaan jyrkästi sitä, että yleensä „keksitään tunnuksia” ja muun muassa sellaisia tunnuksia kuin „alas Duuma” tahi „alas edustajaryhmä”. Hän on tuhannesti oikeassa asettaessaan tämän „hämmin” vastapainoksi johdonmukaisen sosialidemokraattisen organisaatio-, propaganda- ja agitaatiotyön suorittamisen sosialidemokraattisen puolueen lujittamiseksi, opportunistien vihaamien puolueen perinteiden lujittamiseksi, jatkuvaisuuden lujittamiseksi työssä, sen vaikutuksen laajentamiseksi ja vahvistamiseksi, joka *tällä* puolueella, *entisellä* puolueella (kimpaantukaa, opportunistien „Äänen” * toimittajat!) on proletaarisiin joukkoihin.

Tässä tulemme Moskovan kirjeseen ja tämän kirjeen keskiökysymyksen, s.o. kuulun „otzovismiin”,

* — Lenin tarkoittaa „Golos Sotsial-Demokrata” („Sosialidemokraatin Ääni”) lehteä. Suom.

arvosteluun. Olemme jo moneen otteeseen esiintyneet „Proletarissa” otzovismia vastaan, aina siitä ajasta alkaen, jolloin bolshevikkien vähemmistö Moskovan konferenssissa esitti tunnetun päätöslauselmansa tästä kysymyksestä (ks. „Proletaria”, № 31). Nyt meillä on edessämme ensimmäinen otzovismin johdonmukaisen perustelun yritys, joka niin ikään on esitetty moskovaalaisten bolshevikkien pienemmän osan nimessä. Tarkastelkaamme lähemmin tätä perustelua.

Toveri otzovisti lähtee siitä oikeasta väitteestä, että porvarillis-demokraattisen vallankumouksen objektiiviset tehtävät Venäjällä ovat ratkaisematta, että „vallankumousta ei ole likvidoitu”. Mutta hän tekee tästä oikeasta väitteestä väärät johtopäätelmät. „Mihin puolueemme pitää mukautua”, kysyy hän, „hiljaisuuskauden vuosiin vaiko uuteen yhteiskunnalliseen nousuun?” Virhe saa alkunsa jo tässä. Siitä, ettei vallankumousta ole likvidoitu, johtuu, että uusi porvarillis-demokraattinen nousu on kiertämätön, eikä mikään muu. Tästä ei johdu se, että tämä nousu tulee *täydelleen* toistamaan porvarillisen demokratian ainesten vanhan ryhmytyksen (uudestiryhmitys voi vaatia pitemmän ajan kuin meille ja vastaväittäjillemme olisi mieleen), eikä sekään, ettei „yhteiskunnallinen nousu” (olisi pitänyt sanoa: vallankumouksellinen nousu) saattaisi olla mahdollinen sanokaamme *vuoden* jatkuneen hiljaisuuden jälkeen. Olemme eläneet hiljaisuuskautta jo vähintään vuoden ja elämme nytkin. Toveri otzovisti myöntää itse, että „on vaikeaa, jopa mahdotontakin tuntea, mikä *on oleva* sinä ulkoisena aiheena, joka *saattaa liikkeelle...* joukot”. Enemmänkin. Kehottaessaan puoluetta „mukauttamaan taktiikkamme ja organisaatiomme nimenomaan tähän (vallankumoukseen, s.o. vallankumoukselliseen nousuun) eikä siihen tunkkaiseen poliittiseen ajankohtaan, jota parhaillaan elämme”, kirjoittaja itse kehottaa uudestijärjestämään järjestön siten, että se vastaa tunkkaantunutta ajankohtaa, hillittömiä poliisivainoja, oloja, joissa komiteoilla ei ole mahdollisuutta olla suoraan ja välittömästi yhteydessä työläisjoukkoihin. Nousun oloissa kirjoittaja ei ilmeisesti ehdottaisi tällaista organisaatiosuunnitelmaa, ei asettaisi sitä ensisijaiseksi. Siis *tosiasiallisesti* hän itse kumooa kantansa kysymyksenasettelussa, oikaisee *käytännöllään* omaa *teoriaansa*. Näin hänelle on käynyt sen vuoksi, että hän on esittänyt teoreettisen väitteen väärin.

Uuden nousun kiertämättömyydestä johtuu se, että on säilytettävä voimassa sekä vanha ohjelma että koko joukkotyömme vanhat vallankumoukselliset tunnukset, se, että on järjestelmällisesti valmennettava puoluetta ja joukkoja uusiin vallankumouksellisiin suurtaisteluihin. Mutta sen pohjalla ei vielä voida päätellä, onko nousu jo alkanut vai eikö vielä, eikä sanoa, kumpaan, sen alkuun vai sen kuumimpaan tuoksinaan pitää „mukautua”. Sekä vuonna 1897, vuonna 1901 että vuoden 1905 alussa oli ehdottoman oikea se asettamus, että uusi vallankumouksellinen nousu on kiertämätön (60-luvun alussa ja 70-luvun lopulla olleiden heikkojen nousujen jälkeen), mutta näinä kolmena ajankohtana vallankumoukselliset sosialidemokraatit osasivat soveltaa taktiikkansa erilaisiin kriisin syvenemisen oloihin. Vuonna 1897 me hylkäsimme yleislakko-„suunnitelman” pitäen sitä pelkkänä fraasina, ja olimme oikeassa. Vuonna 1901 me emme asettaneet päiväjärjestykseen kapinatunnusta. Vuoden 1905 tammikuun 9 päivän jälkeen vallankumouksellinen sosialidemokratia asetti oikein päiväjärjestykseen sekä kapinatunnuksen että suurlakon. Tällä emme halua lainkaan sanoa, että uusi nousu ehdottomasti (tai edes „todennäköisesti”) tapahtuu yhtä hitaasti. Päinvastoin, kaikki seikat ja Euroopan vallankumousten koko kokemus panee odottamaan verrattomasti nopeampaa vauhtia kuin oli vuosina 1897—1905. Mutta tosiasiaksi jää, että erilaisina nousuhetkinä vallankumoukselliset sosialidemokraatit ovat aina asettaneet etusijalle erilaiset päivän tunnukset. Toveri otzovisti tekee virheen siinä, kun hän unohtaa tämän vallankumouksellisen sosialidemokratian kokemuksen.

Edelleen, siirtyessään puhumaan duumaryhmästämmä toveri otzovisti aloittaa väitteestä: „Puolueen luonnollisena huippuna, sen niin sanoaksemme diplomaattisena edustajana on duumaryhmä”. Se ei pidä paikkaansa. Kirjoittaja liioittelee duumaryhmän merkitystä ja osuutta. Kirjoittaja ylistää menshevikkien tapaan tätä merkitystä ylettömästi,— ei näemmä suotta sanota, että äärimmäisyydet koskettavat toisiaan! Lähtien katsomuksesta, että duumaryhmä on puolueen „huippu”, menshevikit tekevät johtopäätöksen, että puolue pitää mukauttaa duumaryhmään. Otzovistit, lähtien siitä katsomuksesta, että duumaryhmä on puolueen „huippu”, tekevät johtopäätöksen, että tällainen huono

„huippu” on puolueelle turmioksi. Kumpienkaan väite ei pidä paikkaansa. Vallankumouksellinen sosialidemokratia ei suostu koskaan eikä missään oloissa, ei „ihanteellisimmankaan” porvarillis-demokraattisen tasavallan aikana, tunnustamaan parlamenttiryhmäänsä sen enempää puolueen „luonnolliseksi huipuksi” kuin sen „diplomaattiseksi edustajaksikaan”. Sellainen katsantokanta on perin pohjin virheellinen. Emme me lähetä edustajia porvarillisiin ja porvarillis-mustasotnialaisiin edustuslaitoksiin diplomatian vuoksi, vaan sen vuoksi, että he harjoittaisivat erikoislaatuista avustavaa puolue toimintaa, harjoittaisivat agitaatiota ja propagandaa erikoiselta puhujalavalta. „Ihanteellisenkin” demokraattisen vaalioikeuden vallitessa työväenpuolueen parlamenttiryhmässä tulee aina olemaan vissejä jälkiä yleisen porvarillisen vaalitulanteen vaikutuksesta, se tulee esimerkiksi aina olemaan „intelligenttimäisempi” kuin puolue kokonaisuudessaan, ja siksi me emme koskaan tunnusta edustajaryhmää puolueen „huipuksi”. Edustajaryhmä ei ole yleisesikunta (jos kirjoittajan „diplomaattisen” vertauksen ohella sallittaneen käyttää „sotilaallista” vertausta), vaan pikemminkin — ryhmä torvensoittajia yhdessä tapauksessa ja tiedustelijoita toisessa tapauksessa taikka jokin vissin avustavan „aselajin” muodostelmista.

Toveri otzovisti on muuttanut edustajaryhmän *puolueen apujärjestöstä* puolueen „huipuksi” voidakseen edustajaryhmän merkitystä *liioiteltuaan* luonnehtia aivan väärin sen osastomme toimintaa, joka on lähetetty porvarillis-mustasotnialaiseen Duumaan.

Mutta mahdollisesti kirjoittaja ei välittäisikään pitää kiinni tuosta „huipusta”. Kirjoituksensa toisessa kohdassa hän itse sanoo oikein: „Tärkeimpiä motiiveja, mitkä kannustivat puoluetta osallistumaan vaaleihin, oli vahva usko siihen, että Duuman puhujalavaa voidaan käyttää propaganda- ja agitaatiotarkoitukseen”. Se pitää paikkansa, ja kirjoittajan vastaväite tätä oikeata asettamusta vastaan osoittaa erittäin havainnollisesti, kuinka väärässä hän on: „Todellisuus on kuitenkin osoittanut, kirjoittaa hän, että agitaatio III Duumassa on nollan arvoista, ensinnäkin itse edustajaryhmän kokoonpanon takia, toiseksi sen takia, että joukot ovat täysin välinpitämättömiä kaikkea sitä kohtaan, mitä Taurian palatsin seinien sisällä tapahtuu”.

Ryhdyimme erittelemään loppupäästä tätä väittämää, jossa on niin tavattoman runsaasti virheitä. Agitaatio on nollan arvoista *sen takia*, että joukot ovat täysin välinpitämättömiä kaikkea sitä kohtaan, mitä Duumassa tapahtuu. Mitä tämä on? Kuinka niin? Tämän kauhean logiikan mukaan ei siis olekaan „kutsuttava pois” edustajaryhmää, vaan „joukot” niiden osoittaman „välinpitämättömyyden” takia! Sillä Duumassa, niinkuin kaikki tiedämme, harjoitetaan itsevaltiuden politiikkaa, mustasotniaalaisen tilanherran ja lokakuulaisen suurkapitalistin noudattamaa tsaarivallan tukemispolitiikkaa, liberaalisen kadettilavertelijan noudattamaa tsarismien edessä nöyristeleminen politiikkaa. Välinpitämättömyyden osoittaminen „kaikkea sitä kohtaan, mitä Taurian palatsin seinien sisällä tapahtuu”, merkitsee sitä, että osoitetaan välinpitämättömyyttä itsevaltiutta, itsevaltiuden koko sisä- ja ulkopolitiikkaa kohtaan! Kirjoittaja järkeilee taaskin nurinpäin käännetyn menshevismien hengessä. „Kun joukot ovat välinpitämättömiä, niin sosialidemokraattienkin pitää olla välinpitämättömiä”. Mutta me olemme puolue, joka *johtaa* joukkoja *sosialismiin*, emmekä missään tapauksessa sellainen puolue, joka menee jokaisen joukkojen mielialoissa tapahtuvan käänteeseen tai masennuksen mukana. Kaikki sosialidemokraattiset puolueet ovat ajoittain joutuneet kokemaan sellaista, että joukot ovat olleet välinpitämättömiä tahi viehättyneet johonkin virheeseen, johonkin muotisuuntaukseen (shovinismiin, juutalaisvihaan, anarkismiin, boulangersistiin⁹⁴ y.m.s.), mutta johdonmukaiset vallankumoukselliset sosialidemokraatit eivät koskaan antaudu minkään joukkojen mielialoissa tapahtuvien käänteiden valtaan. Silloin kun sosialidemokraatit harjoittavat III Duumassa kehoa politiikkaa, tuota heidän kehoa politiikkaansa voidaan ja pitääkin arvostella, mutta kun sanotaan, että agitaatio on nollan arvoista joukkojen täydellisen välinpitämättömyyden *vuoksi*, niin se merkitsee epäsocialidemokraattisesti ajattelemista.

Vai eikö „joukkojen täydellinen välinpitämättömyys” merkitsekään välinpitämättömyyttä yleensä tsarismien politiikkaa kohtaan? Toisin sanoen joukot, jotka ovat välinpitämättömiä kaikkea sitä kohtaan, mitä Duman seinien sisällä tapahtuu, *eivät olekaan välinpitämättömiä*, kun käsitellään sanokaamme kysymystä katukulkueista, uusista lakoista, kapinasta, yleensä vallankumouksellisten puoluei-

den ja erityisesti sosialidemokraattisen puolueen sisäisestä elämästä? Siinä juuri piilee kirjoittajan onnettomuus, että hän nähtävästi ajattelee nimenomaan tällä tavoin, mutta hänen on *pakko* olla puhumatta suoraan noin ilmeisiä järjestömyyksiä! Jos hän voisi todella sanoa ja todistaa, etteivät joukot tällä haavaa ole vähimmässäkään määrin välinpitämättömiä yleensä politiikkaa kohtaan, vaan että ne päinvastoin tuntevat paljon vilkkaampaa mielenkiintoa politiikan aktiivisempia muotoja kohtaan, niin silloin kysymys tietysti asettuisi toisella tavalla. Jos meillä vuoden kestäneen hiljaisuuden, masennuksen ja kaikkien sosialidemokraattisten sekä kaikkien työväenjärjestöjen hajaannuksen asemesta olisi ollut sellainen vuosi, jolloin joukot olisivat olleet ilmeisen innostuneita nimenomaan välittömästi vallankumouksellisiin taistelumuotoihin, niin silloin tunnustaisimme ensimmäisinä, että olemme erehtyneet. Sillä vain menshevismin „parlamenttikretiinit”, jotka tekopyhinä sulkevat silmänsä näkemästä sitä kokemusta, minkä Marxin, Lassallen ja Liebknechtin toiminta vallankumouskausilla tarjoaa, voivat yleensä ja aina kannattaa jokaiseen edustuslaitokseen osallistumista, ottamatta lainkaan huomioon vallankumouksellisen ajankohdan olosuhteita. Marxilaiset ovat velvollisia asettamaan kysymyksen III Duumaan osallistumisesta tai sen boikotoimisesta, niinkuin kaikki muutkin poliittiset kysymykset, *konkreettisesti* eikä abstraktisesti, ottaen huomioon *koko* vallankumoustilanteen kokonaisuudessaan eikä yksinomaan vain tätä mahdolloman yksinkertaista ajatusta: „kun kerran on olemassa edustuslaitos, niin pitää olla edustettuna”. Joukkojen vilkas mielenkiinto politiikkaa kohtaan merkitsisi sitä, että ovat olemassa kasvavan kriisin objektiiviset edellytykset, t.s. se merkitsisi sitä, että on jo havaittavissa vissiä nousua ja että tämän nousun ollessa tietyn voimakasta joukkojen mieliala tulisi kiertämättä esiin *joukkojen toimintana*.

Tämän viimeksi mainitun kysymyksen suhteen toveri otzovisti tekee itse seuraavan tunnustuksen: „jokainen muutos sen (edustajaryhmän) toiminnassa on sidottu kiinteästi valtakomennon muuttumiseen, johon me emme nyt heti voi vaikuttaa”... Miksi toveri otzovisti on sitä mieltä, että me emme nyt heti kykene muuttamaan valtakomentoa emmekä edes *vaikuttamaan* siihen?

Nähtävästi siksi, että hän, sosialidemokraatti, pitää silmällä yksinomaan proletariaatin joukkojen toimintaa, ja hänen mielestään sellainen toiminta on *nyt heti* mahdotonta ja siitä puhuminen tyhjänpäiväistä. Mutta katsokaahan, kuinka hän samalla „panee syyn syyttömien niskoille”, s.o. kääntää meitä vastaan sen todistusperusteen, joka puhuu otzovismia vastaan:

„*Murtakaa* ne poliisiesteet, jotka erottavat edustajia joukoista”, kirjoittaa toveri otzovisti, „pakottakaa edustajaryhmä esiintymään jyrkemmin ja selvemmin, sanalla sanoen, sitokaa sen työ elimellisesti proletariaatin elämään,— silloin työläiset ehkä tunnustavat sillä olevan myönteisiä puolia; mutta koska jokainen muutos sen toiminnassa on sidottu kiinteästi valtakomennon muuttumiseen, johon me emme nyt heti voi vaikuttaa, niin on hylättävä kaikenlaiset haaveet edustajaryhmän työn laajentamisesta ja syventämisestä”!..

Jos edustajaryhmän työn laajentamisen ja syventämisen ehtona on „poliisiesteiden murtaminen”, niin minkä takia johtopäätös kuuluu: „jättäkää pois haaveet edustajaryhmän parantamisesta” eikä jättäkää pois haaveet poliisiesteiden murtamisesta?? Kirjoittaja on ilmeisen epäloogillinen, ja hänen järkeilyään on oikaistava tällä tavalla: on tehtävä väsymättä työtä koko puolue toiminnan parantamiseksi ja kaikkien niiden yhteyksien parantamiseksi, joita puolueella on joukkoihin, mistä on kiertämättä oleva tuloksena poliisiesteiden murtaminen yleensä ja myöskin se, että voimistuu puolueen yhteys edustajaryhmään, puolueen vaikutus edustajaryhmään. Tuntuu siltä kuin kirjoittaja vaatisi meiltä, otzovismin vastustajilta, että *me* „murtaisimme poliisiesteet”, ja silloin hän ehkä suostuu luopumaan otzovismista. Mutta eikö ole selvää, että näin muodoin hän panee ylösalaisin poliittisten ilmiöiden todellisen keskinäisyhteyden ja keskinäisen riippuvaisuuden? Ehkä te olisittekin oikeassa, toveri otzovisti,— sanomme me,— jos joukot voisivat „nyt heti” ei ainoastaan „vaikuttaa valtakomentoon” (jokainen onnistunut poliittinen mielenosoitus vaikuttaa valtakomentoon), vaan myös murtaa esteet, s.o. jos joukot voisivat *nyt heti* murtaa III Duuman asettamat „esteet”, niin kenties vallankumouksellisen sosialidemokratian olisi turhaa lähettää osastoaan tähän Duumaan. Kenties. Mutta tehän itse sanotte, ettei sellaista tapahdu; te olette itse

samaa mieltä siitä, että näiden olosuhteiden vallitessa on vielä tehtävä vakavaa ja sitkeää valmistelutyötä, jotta tämä mahdollisuus muuttuisi todellisuudeksi.

„Edustajaryhmän kokoonpano”, sanotte te. Jos poiskutumista ehdotettaisiin edustajaryhmän kokoonpanon *muuttamistarkoituksessa*, niin tätä perustetta kannattaisi käsitellä siltä näkökannalta, parantuuko ryhmän kokoonpano, kun toimitetaan uudet vaalit nykyisen edustajaryhmän erottua. Mutta kirjoittaja ei tarkoita mitään sellaista. Hän ei halua ainoastaan kutsua pois duumaryhmää, vaan yleensä hävittää sosialidemokratian kaikkinaisen edustuksen III Duumassa, ja hän julistaa siihen osallistumisen virheeksi. Ja tältä kannalta katsoen otzovismin (poiskutumisen) perusteleminen „edustajaryhmän kokoonpanolla” on sellaista heikkoluontoisuutta ja uskon puutetta, joka on sosialidemokraatille kerrassaan anteeksiantamatonta. Puolueemme sai aikaan sen, että me pakotimme mustasotnia-laiset valitsemaan työväen valitsijamiehistä meidän puolueemme ehdokkaita, sosialidemokraatteja. Olisiko meidän sitten pidettävä toivottomana sitä, että nämä puolueeseen kuuluvat työläiset kykenevät Duuman puhujalavalta selvästi ja yksinkertaisesti selittämään sosialismiaan? Pitäisikö meidän antaa periksi sen jälkeen, kun olemme joitakin kuukausia käyneet taistelua porvarillisia „asiantuntijoita”⁹⁵ vastaan (katso tässä numerossa julkaistua edustajaryhmää koskevaa kirjettä, jossa kuvataan mainiosti heidän aikaansaamaansa pahaa)? Pitäisikö meidän tunnustaa puolueemme olevan kykenemätön väliaikaisen hiljaisuus- ja seisauskauden aikana nostamaan esiin työläissosialidemokraatteja, jotka osaavat julkisesti esittää sosialisminsa? Se ei ole politiikkaa, vaan hermostuneisuutta. Tietysti siihen on eniten syyssä itse duumaryhmämme, sillä juuri vakavilla virheillään ja ainoastaan näillä virheillään se saattaa tyytymättömyyden itseään kohtaan menemään otzovismiin asti. Mutta me emme anna tuon aiheellisen tyytymättömyyden viedä itseämme väärään politiikkaan. Emme anna. Meidän on tehtävä ja me teemme sitkeästi ja uupumatta työtä lähentääksemme puoluetta ja edustajaryhmää toisiinsa, parantaaksemme edustajaryhmää. Me emme unohda sitä, että kansainvälisen sosialidemokratian kokemus tarjoaa esimerkkejä, jolloin edustajaryhmän ja puolueen välillä on käyty paljon pitkälisempää ja kärkevämpää taistelua kuin

meillä III Duuman aikana, Muistakaa, miten oli saksalaisilla. Poikkeuslain aikana asiat menivät heillä niin pitkälle, että edustajaryhmä otti useita mitä pahimpia puolueenvastaisia, opportunistisia askeleita (äänestys määrärahojen myöntämiseksi laivayhtiölle j.n.e.). Puolueella oli ulkomailla kerran viikossa ilmestyvä Pää-äänenkannattajansa, jota toimitettiin Saksaan säännöllisesti. Vimmatuista poliisivainoista huolimatta ja vaikka ajankohta objektiivisten syiden vuoksi oli silloin vähemmän vallankumouksellinen kuin nykyisellä Venäjällä, oli Saksan silloisten sosialidemokraattien järjestö verrattomasti laajempi ja lujempi kuin meidän puolueemme nykyinen järjestö. Ja Saksan sosialidemokraattien puolue kävi pitkällistä sotaa omaa edustajaryhmäänsä vastaan ja vei tämän sodan voittoon. Typerille „nuorten” kannattajille, jotka vain hihkuivat sen sijaan, että olisivat tehneet työtä edustajaryhmän parantamiseksi, kävi lopuksi sangen huonosti, kuten tiedetään. Ja puolueen voiton ilmauksena oli edustajaryhmän alistuminen.

Meillä puolueen taistelu edustajaryhmää vastaan tämän viimeksi mainitun virheiden oikaisemiseksi on vasta aivan alussa. Meillä ei ole ollut vielä yhtään puoluekonferenssia, joka olisi lujasti ja selvästi sanonut edustajaryhmälle, että tämän on oikaistava taktiikkaansa siinä ja siinä, tarkoin osoitetussa suhteessa. Meillä ei ole vielä säännöllisesti ilmestyvää Pää-äänenkannattajaa, joka koko puolueen nimessä seuraisi edustajaryhmän jokaista askelta ja ohjaisi sitä. Meidän paikalliset järjestömme ovat niin ikään saaneet vielä vähän, perin vähän aikaan tällä samalla työsaralla — agitaatiossa, jota joukkojen keskuudessa harjoitetaan sosialidemokraattien jokaisen duuma-esiintymisen johdosta ja jossa samalla selitetään virheet, joita siinä tai toisessa esiintymisessä on ollut. Ja meitä kehoitetaan viittaamaan kintaalla, tunnustamaan taistelu toivottomaksi, kieltäytymään Duuman puhujalavan käyttämisestä tällaisina ajankohtina kuin on vuosi 1908. Vieläkin kerran: se ei ole politiikkaa, vaan hermostumista.

Ei ole jyrkkiä esiintymisiä, — sanotte te. Näiden „jyrkkien esiintymisten” suhteen on erotettava kaksi seikkaa: ensinnäkin, puolue on huonosti selvillä asioista, ja toiseksi, mitä pahin periaatteellinen virhe, joka tehdään itse jyrkkiä esiintymisiä koskevan kysymyksen asettelussa yleensä.

Edellisestä kysymyksestä on sanottava, että kaikki, jotka ovat halunneet asiallisesti arvostella edustajaryhmää, ovat osoittaneet useita ehdottomasti vakavia virheitä (deklaraatio; miljoonien äänestäminen Schwarzille; neuvottelukokous kansandemokraattien kanssa; uskonnon tunnustaminen *puolueen* kannalta yksityisasiaksi; se, ettei esiinnytty vuoden 1908 lokakuun 15 p:nä tehdyn kyselyn johdosta; että puuttuu selvää kadettien arvostelua, j.n.e.). On mitä halpamaisinta vaieta näistä virheistä, niinkuin menshevikit tekevät, joiden mielestä kaikki, yhtä ainoaa Tshilikinin esiintymistä lukuunottamatta, on mitä parhaiten. Meidän ei pidä vaieta näistä virheistä, vaan meidän on selitettävä ne julkisesti, paikallisissa ja muissa lehdissämme, jokaisessa kokouksessa, agitaatiolehtisissä, joita jokaisen esiintymisen johdosta levitetään joukkojen keskuuteen. Olemme tehneet vasta äärettömän vähän edustajaryhmän asiallisen arvostelun alalla ja proletaarijoukkojen tutustuttamiseksi tähän arvosteluun. Meidän kaikkien on käytävä kaikkialla työhön käsiksi tässä suhteessa. Ja kun käymme tähän työhön käsiksi, niin näemme, että on olemassa useita sellaisia edustajaryhmän esiintymisiä ja varsinkin sellaisia perusteluja päiväjärjestykseen siirtymisestä, jotka on laadittu Keskuskomitean edustajain ohjeiden mukaan ja näiden edustajain suostumuksella, joissa on selitetty *oikein* VSDTP:n ohjelmaa, jotka on julkaistu Duuman pöytäkirjoissa ja „Rossija”⁹⁶ lehden liitteissä ja joista emme ole vielä käyttäneet edes sadatta osaa joukkoagitaatiossamme. Edustajaryhmää on arvosteltava, se on selvä, olisi epärehellistä salata sen virheitä. Mutta kaikkien meidän on myös lujitettava järjestöjä paikkakunnilla ja kehitettävä agitaatiotyötä käyttääksemme hyväksi jokaista edustajaryhmän esiintymistä. Vain näiden molempien työmuotojen yhdistelmä on toimintaa, joka todella sopii johdonmukaisille vallankumouksellisille sosialidemokraateille, ja vain niiden toisiinsa yhdistäminen auttaa meitä voittamaan „tunkkaantuneen ajankohdan” ja jouduttamaan uuden nousun koittoa.

Edelleen. Korostaessaan sitä, että „ei ole jyrkkiä esiintymisiä”, kirjoittaja sanoo, että „on muodostunut sellainen käsitys (kenellä? muutamilla *Mittläufer*’eillako, jotka eivät ymmärrä marxilaisuuden aakkosiakaan?), että sosialidemokratia on tyytynyt muodostuneeseen asiaintilaan ja ajattelee

rauhanomaista kulttuuriryöstä; edustajaryhmän olemassaolo on tullut aivan kuin todisteeksi siitä, että vallankumous on haudattu, ellei sanoissa, niin... todellisuudessa. Olkoon, että tämä mielipide on väärä, mutta me voimme kumota sen vain tosiasioilla emmekä väitteillä”. Ja ainoa „tosiasia”, jota kirjoittaja tässä yhteydessä ehdottaa koko sen taktiikan „uusimiseksi”, jota noudatettaessa „korostetaan” joukkojen edessä sosialidemokratian suhdetta Duumaan, on edustajaryhmän poiskutsuminen! Siis edustajaryhmän poiskutsumista pidetään „vallankumouksen hautaamisen” kumoavana „tosiasiana”, „jyrkkänä esiintymisenä”, joka *korostaa* uutta taktiikkaa!

Me sanomme siihen, että kirjoittaja ymmärtää väärin „jyrkkien esiintymisten” ja „jyrkkien” tunnusten yleisen merkityksen. Kun me, bolshevikit, boikotoimme vuonna 1905 Bulyginin Duumaa, niin tämä tunnus oli oikea ei sen tähden, että se oli „jyrkkä”, vaan sen tähden, että se heijasti *oikein objektiivista* tilannetta: sitä, että oli olemassa kasvava nousu, jota tsarismi koetti suunnata syrjään lupailemalla lakien säätämistä neuvottelevaa Duumaa. Kun me kesällä 1906 toteutimme tunnusta: „vasemmiston toimeenpaneva komitea kapinan tukemiseksi eikä kadettiministeristö-vaatimuksen kannattaminen”, niin tämä tunnus oli oikea siksi, että se heijasti *oikein objektiivista* tilannetta, eikä siksi, että se oli „jyrkkä”; tapahtumat todistivat, että kadetit jarruttivat taistelua, että heidän salaiset neuvottelunsa Trepovin kanssa vuoden 1906 kesäkuussa heijastivat hallituksen pelaamaa peliä, että *todellinen* yhteenotto tapahtui ja sen piti tapahtua toisella pohjalla, Duuman hajottamisen jälkeen, nimittäin: aseellisen taistelun pohjalla (Viapori ja Kronstadt sotilaiden ja talonpoikain kapinain päätekohtana). Kun me vuonna 1907 toteutimme tunnusta: ei vaaliliitossa kadettien kanssa, vaan kadetteja vastaan, niin tämä tunnus oli oikea siksi, että se heijasti oikein ajankohdan *objektiivisia* olosuhteita, eikä siksi, että se oli „jyrkkä”. Ja vaalit Pietarissa ja yleensä kaikki äänestykset (ja keskustelut) toisessa Duumassa todistivat, että „mustasotnialaisvaara” oli kuvitelma ja että *todellisuudessa* käytiin taistelua kumpiakin — sekä kadetteja että taantumusta vastaan eikä yhdessä kadettien kanssa taantumusta vastaan.

Vallankumouksen aikana osa ihmisistä liittyi meihin epäilemättä vain siksi, että sosialidemokratian tunnukset ja taktiikka olivat „jyrkkiä”, eikä siksi, että he olisivat ymmärtäneet niiden oikeellisuuden *marxilaisen* kriteerion. Se, että nyt, aallon laskiessa, meidän mukaamme jäävät ja mukanamme pysyvät vain todelliset marxilaiset, ei meitä pelota, vaan ilahduttaa. Ja me kehotamme toveri otzovistia ajattelemaan tarkoin päätelmäänsä: vallankumouksen hautaamista ei pidä kumota sanoilla, vaan tosiasioilla — *sen vuoksi* kutsukaamme pois edustajaryhmä! Tämä päätelmä on perin pohjin väärä. Edustajaryhmän poiskutsuminen *sen korostamiseksi*, ettei vallankumousta ole haudattu, merkitsee niiden „vallankumouksellisten” *hautaamista*, jotka saattavat harjoittaa sellaista politiikkaa. Sillä tuota lajia oleva „vallankumouksellisuus” kuvastaa hämminkiä ja voimattomuutta siinä raskaassa, vaikeassa, hitaasti edistyvässä työssä, jonka objektiiviset olot meille „nyt heti” sanelevat ja josta ei selvitä kintaalla viittaamalla eikä verukkeisiin vetoamalla.

Lopuksi toteamme, että kirjeensä lopussa toveri otzovisti itse ehdottaa *viiden* pykälän muodossa sellaisen lähikauden työsuunnitelman, joka heijastaa oikein päivän tehtäviä ja *kumoo* hänen väärän taktiikkansa. Sanomme vielä kerran: *käytäntö* on toveri otzovistilla parempaa kuin hänen teoriansa. Hän on ehdottomasti oikeassa siinä, että tarvitaan luja illegaalinen järjestö. Luultavasti hän ei ala pitää ehdottomasti kiinni siitä, että Keskuskomitean on „nimitettävä” komiteamiehet, mikä on äärimmäisen epäkäytännöllistä. Älkäämme unohtako, että intelligenteista nousseen ammattivallankumouksellisen tilalle taikka oikeammin hänen avukseen tulee ammattivallankumouksellinen sosialidemokraattityöläinen (se on tosiasia, raivotkootpa men-shevikit sitä vastaan miten tahansa), ja uusi illegaalinen järjestö ei siis tule olemaan täydelleen vanhan kaltainen eikä sen pidä olla *täydelleen* sen kaltainen. Niin ikään arvelemme, että ensimmäisen pykälän viimeisessä lauseessa oleva sanonta „eristämään puoluesolut toisistaan” on satunnainen hairahdus, johon on sopimatonta takertua. Todellisuudessa illegaalinen sosialidemokraattinen järjestö ei eristä, vaan lähentää toisiinsa nykyään hajallaan olevia soluja. Toveri otzovisti on aivan oikeassa korostaessaan sitä, että sosialistisella propagandalla ja agitaation

„ankettisysteemillä” on erittäin tärkeä merkitys. „Elävä yhteys joukkojen ja puolueen välillä”, „joukkojen saaminen mukaan agitaatiotunnusten käsittelyyn”, nämä ovat todella päivänpolttavia kysymyksiä. Näiden kysymysten tunnustaminen päivänpolttaviksi osoittaa paremmin kuin mitkään järkeilyt ja vastoin kaikkia „keksittyjä” (M. Tomskin sattuvaa sanontaa käyttääksemme) tunnuksia, että asiainkulkua asettaa kaikille meille, sekä otzovismin vastustajille että otzovisteille, saman tuiki tärkeän käytännöllisen tehtävän, saman vallankumouksellisen sosialidemokratian „tunnuksen”: sosialismin aatteellisen lujittamisen, työläisten omasta keskuudesta olevien johtajien johtaman illegaalisen työväenpuolueen organisatorisen lujittamisen, kaikkinaisen sosialidemokraattisen agitaation kehittämisen joukkojen keskuudessa. Tämä työ, kun käymme siihen käsiksi entistä yksimielisemmin, liittää meidät kaikki lujasti yhteen; se ryhdistää duumaryhmäämme, lujittaa sen kurinalaisuutta ja oikaisee sitä paremmin kuin kymmenet paljaat uhkavaatimukset; se antaa todellisia tuloksia; se herättää henkiin reippaan vallankumouksellisen tilanteen ilmapiirin; opettaa mittaamaan tarkasti nousun kasvua ja määrittelemään sen tunnusmerkit; hajottaa kuin tuhkan tuuleen kaikki otzovismin kuolleet, tekaistut, „keksityt” tunnuksset!

„Proletari” № 39,
marraskuun 13 (26) päivä 1908

Julkaistaan „Proletari” lehden
tekstin mukaan